

บทที่ 1

บทนำ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในภาคเหนือ สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2508 ในระยะเริ่มแรกมีทั้งหมด 3 คณะ คือ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ปัจจุบันมีทั้งหมด 20 คณะ กับ 1 วิทยาลัย มีนักศึกษาทั้งสิ้น 29,048 คน¹ ทั้งระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นผู้ซึ่งมีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 1-1) ทำให้ในระหว่างที่กำลังศึกษามีความจำเป็นต้องพักอาศัยในอาคารประเภทห้องชุด หรือหอพักทั้งในและบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย เนื่องจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นในบางรายวิชาต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องภายในชั้นเรียน หรือนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียน ที่พักซึ่งอยู่ห่างไกลจากมหาวิทยาลัยทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางและไม่ปลอดภัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้มีการดำเนินการหอพักนักศึกษาเพื่อรองรับนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจนถึงปัจจุบัน(ปี พ.ศ. 2551) มีจำนวนทั้งหมด 30 หอพัก สามารถรองรับนักศึกษาได้ทั้งสิ้น 10,057 คน (กองสวัสดิการนักศึกษา, 2551)

การศึกษาเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงหอพักนักศึกษากลุ่มเชิงคดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นการศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อส่วนใช้งานของหอพัก ในการเก็บข้อมูลจะทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักเชิงคดอยโดยแบ่งเป็นกลุ่มหอพักนักศึกษาคณะหญิงและหอพักนักศึกษาชาย ซึ่งจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล นอกจากนี้จะทำการสำรวจโดยการถ่ายภาพ ในขั้นตอนการวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยทำการจำแนกข้อมูลทั่วไปของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อส่วนใช้งานของหอพักเชิงคดอย วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ และวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาแนวทางการปรับปรุงหอพักที่สอดคล้องกับเกณฑ์ของศูนย์พักอาศัยฯ

สำหรับทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถนำแนวทางนี้ไปปรับให้เหมาะสมเพื่อทำการปรับปรุงหอพักในกลุ่มอื่นๆ และปรับปรุงหอพักนักศึกษากลุ่มเชิงคดอยให้เหมาะสมกับงบประมาณและสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้

¹ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2551

ตารางที่ 1-1: แสดงจำนวนนักศึกษาและจำนวนนักศึกษาต่างจังหวัดที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกจังหวัด
เชียงใหม่ พ.ศ. 2546-2551²

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด
2546	28,090	19,663
2547	28,095	19,667
2548	29,012	20,300
2549	29,007	20,304
2550	29,057	20,298
2551	29,048	20,313

จากตารางที่ 1-1 จะเห็นได้ว่าจำนวนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีมากถึง 70-75% ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้เป็นนักศึกษาที่มีความจำเป็นต้องพักอาศัยอยู่กับญาติหรือหอพัก ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างมากที่ทางมหาวิทยาลัยจะหาแนวทางในการพัฒนาหอพักนักศึกษาให้มีคุณภาพที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเหนือจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ดี จะสร้างเสริมให้นักศึกษาสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาและเป็นบัณฑิตที่ดีไม่เพียงแต่ด้านวิชาการแต่ทางด้านศีลธรรมอีกด้วย (มนตรี แยมกสิกร, 2546)

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หอพักบริเวณเชิงดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำการดำเนินการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2508 (กองสวัสดิการนักศึกษา, 2546) ปัจจุบันหอพักบริเวณเชิงดอยเหล่านี้ส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรมไปตามกาลเวลา นักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักบริเวณเชิงดอยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ที่ต้องการพักอาศัยอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการเดินทางและประหยัดค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามหอพักบริเวณเชิงดอยเป็นหอพักที่เก็บค่าทำเนียมหอพักนักศึกษาเป็นรายเทอม โดยแบ่งเป็น ค่าบำรุงหอพัก 900บาท ค่าสาธารณูปโภค 500 บาทต่อคนในภาคเรียนปกติ สำหรับภาคเรียนฤดูร้อนแบ่งเป็นค่าบำรุงหอพัก 500 บาท และค่าสาธารณูปโภค 200 บาทต่อคน จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะมุ่งแสวงหาผลกำไรจากนักศึกษาที่พัก

² กองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551

อาศัยในหอพักเชิงคดอยแต่อย่างใด แต่ต้องการให้หอพักเชิงคดอยเป็นหอพักที่ส่งเสริมการศึกษา อาศัย และเอื้ออาทร (Learning, Living and Caring Center) (กองสวัสดิการนักศึกษา, 2546) นอกจากนี้หอพักบริเวณเชิงคดอยยังเป็นแหล่งที่นักศึกษาจะมาใช้ชีวิตร่วมกัน ได้เรียนรู้การใช้ชีวิต ร่วมกับผู้อื่น ทำให้นักศึกษาที่มีพื้นฐานทางครอบครัว ความรู้ ทักษะที่แตกต่างกัน ได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรมีการยอมรับ และเคารพในสิทธิของผู้อื่น และจากการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคที่ ได้รับการยอมรับในด้านการศึกษา ส่วนที่เป็นที่พักของนักศึกษาจึงควรมีมาตรฐานเพื่อ ตอบสนองต่อศักยภาพของมหาวิทยาลัย และปรับให้หอพักเชิงคดอยกลายเป็นศูนย์ศึกษาและอาศัย ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการศึกษาแนวทางการปรับปรุงหอพักนั้นจะต้องมีวิธีการที่ชัดเจน รวมถึง การศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของผู้อยู่อาศัยในหอพัก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัย แต่ละกลุ่ม การแบ่งกลุ่มนักศึกษาผู้พักอาศัยเพื่อสามารถบอกถึงความต้องการของนักศึกษาแต่ละ กลุ่มได้

การศึกษาถึงแนวทางการปรับปรุงหอพักเชิงคดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้น ต้องมีการทำความเข้าใจกับลักษณะของผู้พักอาศัยในอาคาร ศึกษาถึงข้อได้เปรียบ เสียเปรียบของอาคาร ทักษะของผู้ใช้อาคารที่มีต่อการใช้งานในส่วนต่างๆ การศึกษาถึงข้อมูลที่เป็นจากผู้พักอาศัยใน อาคาร เพื่อทำการประเมินลักษณะการใช้งาน ต้องมีการหาเครื่องมือในการประเมินที่เหมาะสม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหอพักเชิงคดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องจากเข้าถึง รายละเอียดต่างๆของอาคารที่เป็นข้อมูลจากผู้พักอาศัยจริง ทำให้สามารถทำการแก้ไขได้โดยไม่ ทำให้เกิดปัญหาซ้ำกับปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้า อีกทั้งการประเมินข้อดีข้อเสียของอาคารโดย ผู้ใช้อาคารทำให้ข้อมูลในการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงนั้นมีความหนักแน่น และเป็น ประโยชน์ต่อทางมหาวิทยาลัยที่จะสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงหอพักเชิงคดอยให้เป็นศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ มี วัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับส่วนใช้งานของหอพักนักศึกษาเชิงคดอย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อทำการประเมินส่วนใช้งานในหอพักเชิงคดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงหอพักเชิงคดอยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางด้านการใช้งาน และปรับให้เป็นศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ (Living and Learning) ที่มีประสิทธิภาพตาม

วัตถุประสงค์หลักของหอพักเชิงคดอมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการใช้การประเมินหลังการใช้งาน (Post Occupancy Evaluation) เป็นเกณฑ์หลักและเสนอแนวทางการปรับปรุงหอพักเชิงคดอให้เป็นศูนย์พักอาศัยให้กับทางมหาวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ครอบคลุมถึงการหาแนวทางในการปรับปรุงหอพักเชิงคดอมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักเชิงคดอ โดยอาศัยแนวทางในการประเมินคุณภาพของอาคารมีความเป็นสากลและใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ การประเมินหลังการใช้งาน (Post Occupancy Evaluation) ซึ่งศึกษาวิจัยตามขั้นตอนการประเมินอาคารที่มีมาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับเกณฑ์ศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ (Living and Learning Center) เพื่อทำการสร้างแบบสอบถามที่สามารถประเมินระดับความพึงพอใจ เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษากับเกณฑ์การประเมิน และทำนายเกณฑ์ในการประเมิน (Building Aspects) ที่ส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของนักศึกษามากที่สุด ผลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงหอพักเชิงคดอมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อไป

1.4 ขั้นตอนในการวิจัย

1.4.1 ศึกษาทฤษฎีและสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งาน แนวความคิดเกี่ยวกับศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลังการใช้งานและศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแบบร่างของแบบสอบถาม (questionnaire)

1.4.2 ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่พักในหอพักเชิงคดอทั้งหมด 15 หอพัก ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก Taro Yamane (1973) ที่ความเชื่อมั่น 0.8 ได้ทั้งหมด 152 คน (ปภากรณ์ สุวรรณธาดา, 2538 และ Huy, 2008)

1.4.3 นำผลของข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อส่วนบริการกับเกณฑ์ในการประเมินหลังการใช้งาน (building aspects) ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation analysis) และหาตัวแปรที่เป็นตัวพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษา (Multiple regression analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.4.4 นำผลการวิเคราะห์มาแสดงเป็นแนวทางการปรับปรุงหอพักเชิงคอย

1.4.5 ขั้นตอนจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์และนำเสนอผลงาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับส่วนใช้งานของหอพักเชิงคอย

1.5.2 ทราบถึงความพึงพอใจของนักศึกษาแต่ละกลุ่มที่มีต่อส่วนบริการแต่ละส่วน

1.5.3 ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงหอพักนักศึกษาให้เป็นศูนย์พักอาศัย ฯ ซึ่งแนวทางการปรับปรุงได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1.5.4 แนวทางการปรับปรุงที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำไปสู่การลงทุนของมหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการหอพักอื่นให้เป็นศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ต่อไป